

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ACTUALITY OF CONSULTING SERVICES DEVELOPMENT IN UKRAINE

УДК 005.942:334.7(477)(045)

Лозовський О.М.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Важелюк Є.С.

студентка

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто питання стимулювання розвитку консалтингової діяльності на теренах сучасної України. Поняття «консалтинг» виокремлено як соціально-економічне явище, пов'язане з наданням спеціалізованих послуг, а також висвітлено етапи його реалізації. Проаналізовано сучасний стан та обмеження, що не дають цій послугі стрімко розвиватись на вітчизняному ринку. Висвітлено основні переваги, які отримує підприємство від застосування способу порад в управлінні. Наведено приклад чинної організації, аналог якої зміг би збільшити попит на споживання консалтингової послуги, а також прогнозовано зміни, до яких приведе її впровадження на українському ринку.

Ключові слова: консалтинг, консалтингова послуга, бізнес, інтелектуальний продукт, український ринок консалтингу, "Junior Consulting".

В статье рассмотрен вопрос стимулирования развития консалтинговой деятельности на территории современной Украины. Понятие «консалтинг» выделено как социально-экономическое явление, связанное с предоставлением специализированных услуг, а также освещены этапы его реализации. Проанализированы современное состояние и ограничения, которые не дают этой услуге стремительно развиваться на отечественном рынке. Освещены основные

преимущества, которые получает предприятие от применения способа советов в управлении. Приведен пример действующей организации, аналог которой смог бы увеличить спрос на потребление консалтинговой услуги, а также спрогнозированы изменения, к которым приведет ее внедрение на украинском рынке.

Ключевые слова: консалтинг, консалтинговая услуга, бизнес, интеллектуальный продукт, украинский рынок консалтинга, "Junior Consulting".

The article deals with the issue of stimulating the development of consulting activities in the areas of modern Ukraine. The term "consulting" is distinguished as a socio-economic phenomenon associated with the provision of specialized services and covers the stages of its implementation. The current state and limitations that do not allow this service to develop rapidly in the domestic market are analyzed. The main advantages which the enterprise receives from the use of the method of advice in management are highlighted. An example of an existing organization is presented, the analogue of which could increase the demand for consulting services and predict the changes that will lead to its implementation in the Ukrainian market.

Key words: consulting, consulting service, business, intellectual product, Ukrainian consulting market, "Junior Consulting".

Постановка проблеми. Ведення бізнесу «по-чорному» відійшло в минуле, а на зміну йому прийшла ера ведення прозорого бізнесу, яка вирізняється своєю відкритістю та зрозумілістю компанії для всіх зацікавлених осіб, таких як інвестори й кредитори. Адаже на активність та зростання фінансових показників, ділову репутацію компанії позитивним чином впливають саме ці показники.

З огляду на такі зміни в тенденціях ведення бізнесу все більше українських компаній розуміють всю важливість та необхідність використання консалтингових послуг. Причому вітчизняним консалтинговим компаніям потрібно буде зосередити основні зусилля на зменшенні залежності української економіки від іноземних експертів та перспективах, які ефективно вплинуть на бізнес та економічний стан країни загалом.

Проведене на замовлення компанії «Група Фінансових Рішень» дослідження «Аналіз ринку України щодо надання послуг професійного консалтингу в галузі фінансів – 2017» ще раз підтверджує вищезазначену думку й констатує той факт, що український ринок консалтингу буде активно розвиватися впродовж наступних чотирьох років. Саме тому вибрана нами тема для дослідження є надзвичайно своєчасною в розрізі проблеми пошуку актуальних можливостей для підйому української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження проблем консалтингових послуг, їх поширення та подальший розвиток в Україні знайшли своє відображення в роботах таких українських та зарубіжних вчених, як А. Блінов, В. Верба, В. Унінець-Подаківська, М. Кропивка, М. Кубра, О. Посадський, М. Хабакук, Т. Решетняк, К. Макхем, Е. Бейч, С. Бісвас, Р. Метцгер, Л. Грейнер, В. Коростельєв, Ю. Лапигін, С. Козаченко, В. Новицький.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану консалтингової діяльності в Україні; визначення основних обмежень, що не дають їй стрімко розвиватись, та переваг, які отримує підприємство від використання послуги бізнес-консультування; пропозиція власного бачення того, як досягти успіху в цій сфері; прогнозування очікуваного результату від цих дій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова економіка початку ХХІ століття характеризується кардинальними змінами у визначенні напрямів соціально-економічного прогресу. Нині наша спільнота перебуває на порозі глибинних змін світогляду та філософії життя, оскільки сучасна глобальна фінансово-економічна криза – це не просто криза економічних інституцій, а свідчення кризи людини та суспільства загалом, їх ціннісних орієнтацій та моральних норм.

Загальноцивілізаційні пріоритети та ринковий, конкурентний характер нинішніх економічних відносин, зокрема в Україні, змушують ставити питання про такий економічний розподіл обмежених ресурсів, який дав би змогу використовувати їх максимально ефективно, прирощувати прибуток, отриманий в результаті будь-якого виду економічної діяльності. Сьогодні саме інформація як ресурс використовується будь-яким суб'єктом господарювання, який нею володіє, крім цього, може додатково мобілізуватися завдяки використанню сучасних форм її мобілізації, однією з яких фактично є консалтинг.

Для кращого розуміння цього дослідження ми вважаємо за необхідне узагальнити всі наявні визначення, а саму сутність консалтингової діяльності, на нашу думку, можна сформулювати таким чином. Консалтинг – це соціально-економічне явище, пов'язане з наданням спеціалізованих послуг у сферах стратегічного управління, інформаційних технологій, маркетингових досліджень, фінансової діяльності, кадрової політики, що засновані на професійній компетентності та реалізуються у формі рекомендацій, методичного забезпечення, із застосуванням практичного інструментарію та впровадження розробок з метою пошуку ефективних управлінських рішень господарських проблем. На практиці це передбачає такі етапи:

- накопичення необхідної інформації про професійну діяльність суб'єкта господарювання;
- виявлення найважливіших проблем, які уповільнюють роботу та знижують ефективність організації-замовника;
- оцінювання спільно з клієнтом, встановлення пріоритетних проблем, проведення аналізу й синтезу альтернатив;
- виділення стратегічних центрів доходів та витрат;
- вироблення попередніх рекомендацій та пропозицій щодо тактики вирішення проблем стратегічного управління, вдосконалення організації управління підприємством і реструктуризації підприємства загалом та/або окремих його окремих функціональних галузей [1].

Станом на кінець квітня 2017 року консалтингові послуги в Україні надавали понад 5 тисяч компаній. Значна частина з них можуть визначити власну спеціалізацію, компетенції та потреби потенційних клієнтів. Однак попит на консалтингові послуги в Україні залишається низьким, попри те, що значна кількість підприємств відчуває необхідність консультаційної допомоги з питань управління. Менеджери переважно використовують зовнішнє консультування в момент виникнення важкої чи нестандартної ситуації, забуваючи про основне призначення консалтингу, що полягає в тому, щоб не допустити виникнення таких ситуацій [2]. Ми виділили низку обмежень,

які, на нашу думку, не дають цьому ринку стрімко розвиватися:

- низька поінформованість щодо надання консалтингових послуг та складність в отриманні неупередженої інформації;
- нестача грамотного комплексного застосування всієї гами інструментальних засобів побудови функціонально-інформаційних, функціонально-вартісних та імітаційних моделей бізнес-процесів підприємств;
- складна макроекономічна ситуація та загальне зниження ділової активності, особливо дія цього чинника загострилася з початком світової економічної кризи;
- низька активність професійних об'єднань на консультаційному ринку;
- нерозуміння важливості використання консалтингу для досягнення успіху в бізнесі;
- низька платоспроможність клієнтів та небажання платити за «невідчутні» послуги;
- брак грамотних та досвідчених керівників проектів і хороших команд виконавців-аналітиків.

Аналізуючи обсяг ринку консалтингу та проблем, котрі стримують його швидкий розвиток, ми дійшли висновку, що не можна не враховувати ту ситуацію, яка відбувається останніми роками в Україні. Адже внаслідок військових дій на сході країни відбулося зниження споживання консультаційних послуг з 490 млн. дол. у 2014 році до 437 млн. дол. у 2016 році. Згідно з дослідженням, проведеним на замовлення компанії «Група Фінансових Рішень», основними споживачами консалтингових послуг є промисловість (26,27%), ГКМ (20,53%), фінансова і страхова діяльність (17,61%), решта (35,59%) розподілилася серед інших галузей [2]. Проте найбільший сукупний дохід на одного співробітника зафіксований у сегментах фінансового консалтингу (18,6%), консалтингу у сфері ІТ (17,02%), на чому слід зосередити увагу під час вибору ефективних напрямів розвитку вітчизняних консалтингових послуг.

З економічної точки зору консалтинг є інтелектуальним продуктом. У практиці промислово розвинених країн вкладення коштів у розвиток інтелектуального капіталу у формі консультантів часто розглядається як набагато ефективніший спосіб, ніж покупка машин, обладнання чи технологій. Потреба в консультаційних послугах говорить про рівень розвитку ділової спільноти, наявність традицій ефективного та продуманого ведення справ. Згідно з даними FEACO (European Federation of Management Consultancies Associations) обсяг європейського ринку консалтингових послуг сягнув 97,7 млрд. євро, що складає 0,75% від ВВП європейських країн. 52% доходів європейських консалтингових компаній отримані за надання послуг з бізнес-консультування [5].

Значний розвиток ринку консалтингових послуг відзначається в країнах Центральної та Східної Європи, СНД, Азії, Індії, а найбільш перспективним ринком щодо обсягу попиту є Китай [3]. Незважаючи на всі ці вражаючі дані, ми вважаємо, що для зміцнення української економіки нам потрібно звертатись саме до вітчизняних консультантів. Адже найбільшою перевагою, якою вони володіють, є знання глибинних причин (пов'язаних з менталітетом, національними особливостями) наявних управлінських проблем та оптимального їх вирішення, а також можливість адаптації сучасних методів управління до особливостей вітчизняних підприємств.

Загалом сектор консалтингових послуг розвивається випереджаючими темпами порівняно з іншими галузями світової економіки. Головною перевагою його застосування є те, що підприємство залежно від своїх потреб та можливостей може вибрати між готовим рішенням, розробленим консультантами, та консультацією, що індивідуально розроблена з урахуванням специфіки діяльності компанії. В результаті підприємство-клієнт зможе заощадити фінансові кошти й час на самостійний пошук вирішення проблем.

Так, з кожним днем зростаюча конкуренція буде вимагати від керівників більш професійного підходу до управління, вирішення організаційних та кадрових задач. Саме консультанти зможуть розповісти керівникам про нові управлінські технології, допоможуть з боку оцінити всі сильні й слабкі сторони компанії та виробити найбільш ефективну стратегію управління.

Але як саме популяризувати надання консультативних послуг на теренах України? Тут у нагоді нам стане досвід однієї чинної французької організації "Junior Consulting". Це неприбуткове студентське консалтингове агентство, що працює з 1980 року на базі паризького університету "Sciences Po". Принцип роботи цієї спільноти полягає в тому, що студенти пропонують ринку послуги відповідно до своєї навчальної дисципліни. Це дає змогу зблизити академічний світ і бізнес.

Так, за минулий рік агентство отримало 50 замовлень, загалом щороку "Junior Consulting" надає послуги в середньому 60 клієнтам та генерує €250 000 доходу. Серед партнерів агентства слід назвати "BNP Paribas" (один з провідних світових банків), "Alten Fund for Engineering" (інтернаціональна інженерна компанія та технологічний консалтинг) і "Capgemini" (одна з найбільших консалтингових компаній світу у сфері менеджменту й ІТ). Ці компанії постійно пропонують професійні тренінги, а також оцінюють комерційні пропозиції "Junior Consulting" [4].

Ми вважаємо, що запровадження на українському ринку схожої за структурою та цілями організації в подальшому приведе до таких змін:

- формування покращеної практичної бази системи професійної освіти з підготовки консультантів;
- підвищення престижу цієї професії;
- збільшення поінформованості щодо надання консалтингових послуг;
- збільшення споживання цих послуг малими та середніми підприємствами з огляду на їх дешевизну;
- скорочення залучення іноземних спеціалістів, що зменшить вартість консультаційної частини багатьох проектів та зробить цю послугу більш доступною;
- надання можливості молоді та нестандартним у своєму мисленні спеціалістам оптимально пристосувати «ноу-хау» у сфері управління до специфічних умов України;
- врегулювання нормативно-правової бази;
- взаємовигідна інтеграція зарубіжного досвіду до умов національної економіки.

Висновки з проведеного дослідження. Вибір нашою країною європейського вектору є очевидною причиною актуалізації питання стимулювання консалтингу, адже саме він є особливою сферою послуг та складовою частиною інфраструктури ринкової економіки. Нині ми можемо спостерігати, що культура споживання консалтингових послуг в Україні все ще є недорозвиненою, адже існує низка обмежень, котрі є так званими перепонами, що стоять на шляху прогресу.

Водночас проведене дослідження свідчить про те, що позитивні наслідки використання професійної послуги консультування підприємством-замовником впливатимуть на підвищення вітчизняного рівня ділової спільноти та економіки країни загалом. Саме тому необхідно закріпити на ніші українського бізнесу думку про консалтинг як спосіб досягнення ефективного та продуманого ведення справ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коростельов В. Управлінське консультування: навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 104 с.
2. Відновлення ринку консалтингу почнеться вже в 2018 році. URL: <http://nauditor.com.ua/uk/novini/finansii/-item/66877-відновлення-ринку-консалтингу-почнеться-вже-в-2018-році.html>.
3. Еволюція розвитку консалтингу за кордоном. Стан управлінського консалтингу в країнах з розвинутою ринковою економікою. URL: https://studme.com.ua/13761025/menedzhment-evolyutsiya_razvitiya_konsaltinga_rubezhom_sostoyanie_upravlencheskogo_konsaltinga_stranah.htm.
4. Junior Consulting: як заробляють французькі студенти. URL: <https://studway.com.ua/junior-consulting>.
5. Survey of the European Management Consultancy Market 2011/2012. URL: feaco.org/sites/default/files/sitepagefiles/-Feaco%20Survey%202011-2012.pdf.

REFERENCES:

1. Korostelov V. (2003) Upravlins'ke konsul'tuvannya [Managerial counseling]. Kyiv: MAUP, p. 104 (in Ukrainian).
2. Restoration of the consulting market will start in 2018. [Electronic resource]. Available at: <http://nauditor.com.ua/uk/novini/finansii/item/66877-відновлення-ринку-консалтингу-почнеться-вже-в-2018-році.html>.
3. Evolution of consulting abroad development. The state of management consulting in countries with a developed market economy. [Electronic resource]. Available at: https://studme.com.ua/13761025/menedzhment-evolyutsiya_razvitiya_konsaltinga_rubezhom_sostoyanie_upravlencheskogo_konsaltinga_stranah.htm.
4. Junior Consulting: How Do French Students Make Money? [Electronic resource]. Available at: <https://studway.com.ua/junior-consulting>.
5. Survey of the European Management Consultancy Market 2011/2012. [Electronic resource]. Available at: feaco.org/sites/default/files/sitepagefiles/-Feaco%20Survey%202011-2012.pdf.

Lozovs'kyj A.N.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Management and Administration
Trade and Economic Institute of Vinnytsia
of the National Trade and Economics University of Kyiv

Vazheliuk Ye.S.

Student
Trade and Economic Institute of Vinnytsia
of the National Trade and Economics University of Kyiv

ACTUALITY OF CONSULTING SERVICES DEVELOPMENT IN UKRAINE

Doing business “in black” has gone into the past, and it has replaced the era of transparent business, which is distinguished by its openness and clarity of the company for all interested persons, such as investors and creditors. With these changes in business trends, more and more Ukrainian companies will understand the importance and need for consulting services.

Moreover, domestic consulting companies will need to focus their main efforts on reducing the dependence of the Ukrainian economy on foreign experts and prospects that will effectively affect the business and the economic situation of the country as a whole. That is why the theme chosen is extremely timely in the context of the problem of finding relevant opportunities for the recovery of the Ukrainian economy.

The purpose of this article is to analyze the current state of consulting activities in Ukraine, to identify the main constraints that prevent it from developing rapidly and the benefits that an enterprise obtains from the use of business consulting services. Suggest your own vision of how to make progress in this area and anticipate the expected result of these actions.

Our country's choice of a European vector is an obvious reason for actualization of the issue of consulting advocacy, because it is a special sphere of services and an integral part of the market economy infrastructure. At the moment, we can observe that the culture of consumption of consulting services in Ukraine is still underdeveloped, as there are a number of constraints that are the so-called barriers that are on the way to progress.

At the same time, our research shows that the positive effects of the use of professional advisory services by the enterprise-customer will affect the increase of the domestic level of the business community and the economy as a whole. That is why it is necessary to consolidate the idea of consulting on the niches of the Ukrainian business as a way to achieve effective and well thought-out business.